

ทางปฏิบัติในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาของไทย

นายอรรถพร จรจรัส

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-579-223-3

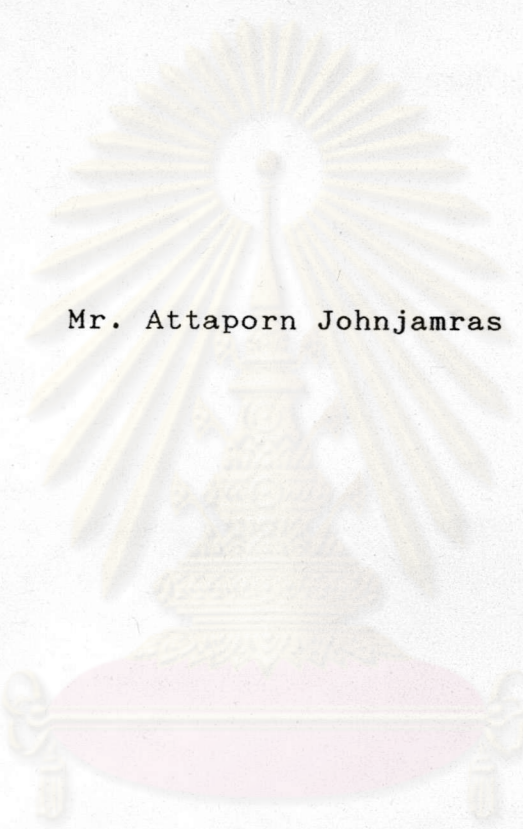
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017197

117814944

REVISION OF TREATIES IN THE PRACTICE OF THAILAND

Mr. Attaporn Johnjamras

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws
Department of Law
Graduate School
Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-579-223-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ทางปฏิบัติในการแก้ไข เปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาของไทย
 โดย   นายอรรถพร จรจิรัส
 ภาควิชา   นิติศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา   ร่องศาสตราจารย์ ดร. ชุมพร ใจจุสานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถวายมติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

[Signature] ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัม)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Signature] ..... ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวานิต เกิดสมเกียรติ)

[Signature] ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร ใจจุสานนท์)

[Signature] ..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย)

[Signature] ..... กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ วิฑิต มินตราภรณ์)

[Signature] ..... กรรมการ
 (อาจารย์ ดร. วิสูตร ตัญยานนท์)

อรรถพร จรจรัส : ทางปฏิบัติในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาของไทย (Revision of Treaties in the Practice of Thailand) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ชุมพร ปัจจุสานนท์
214 หน้า ISBN 974-579-223-3

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงถึงปัญหาในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาของไทยทั้งในระดับระหว่างประเทศและระดับในประเทศ ซึ่งถึงแม้ในปัจจุบันสังคมนระหว่างประเทศจะมีความเสมอภาคสูงขึ้น แต่ประเทศไทยก็ยังอยู่ในฐานะเสียเปรียบประเทศมหาอำนาจหรือบางประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคง จึงเป็นเหตุให้ต้องเสียเปรียบในการทำสนธิสัญญาไปทั่ว โดยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศถือว่าตามหลักกฎหมายว่าด้วยสนธิสัญญา (Law of Treaties) รัฐจะอ้างความซัดข้อนของกฎหมายภายในของตนเป็นสาเหตุที่จะไม่ปฏิบัติตามพันธะกรณีระหว่างประเทศไม่ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องแก้ไขหรือยกเลิกสนธิสัญญานั้น ๆ ให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของประเทศไทย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่าจากหลักกฎหมายที่ว่า "เมื่อใดสัญญาไว้อย่างใดก็ต้องปฏิบัติตามสัญญา นั้น" (pacta sunt servanda) ซึ่งเป็นผลให้หลักการระดับรากฐาน (fundamental principle) ว่าการแก้ไขหรือยกเลิกสนธิสัญญาจะกระทำได้โดยการยินยอมของภาคีทุกฝ่ายเท่านั้น เว้นแต่กรณีจะเข้าข่ายหลักกฎหมายที่เป็นข้อยกเว้นของหลักการดังกล่าว เช่น หลักทางปฏิบัติต่อมาของคู่ภาคี (subsequent conduct) หลัก clausula rebus sic stantibus หลักอำนาจของฝ่ายที่ชนะสงคราม (debellatio) และหลัก lex posterior derogat priori เป็นต้น แต่กรณีของประเทศไทยที่จะเจรจาต่อรองให้ภาคีฝ่ายที่ได้เปรียบอย่างมากจากสนธิสัญญา ยอมสละความได้เปรียบนั้นเป็นเรื่องยากมาก เพราะปัจจัยสำคัญที่สุดในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาก็คือ "อำนาจต่อรอง" (bargaining power) ระหว่างคู่ภาคี

ภาควิชา ..... นิติศาสตร์
สาขาวิชา ..... นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต ..... อ.อรรถพร จรจรัส

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... อ. อรรถพร จรจรัส

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

Attaporn Johnjamras : Revision of Treaties in the Practice of
Thailand. Thesis Advisor : Asso. Prof. Chumphorn Pachusanond, 214 pp.

This study was aimed to identify problems concerning 'revision of treaties in the practice of Thailand' at both international and domestic levels. Although, at present, social atmosphere between countries shows a more balanced acceptions of rights; Thailand still has a disadvantage position against the so-called power countries in many respects such as economics, politics, and security. Hence Thailand is always an underdog when making treaties. In international relationship, Law of Treaties is observed, thus a state can not hold problems by municipal law as reasons not to comply by inter-state obligations. It is so recommended that amendments or abrogations to those treaties are made for Thailand to gain its benefits.

It was found that in the 'pacta sunt servanda' law there is a fundamental principle controlling amendments and abrogations of treaties. It is laid out that such improvements can be made only when consents from all concerned parties are received, except when it comes to laws of exceptions clearly mentioned in the principle such as law of subsequent conduct, rule of 'clausula rebus sic stantibus', rule of 'debellatio', and rule of 'lex posterior derogat priori'. In Thailand's case it is extremely difficult to negotiate with the party who has advantages over treaties to let go of its benefit because the most important factor to make possible the revision of any treaties is the 'bargaining power' between the parties.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... นิติศาสตร์
สาขาวิชา ..... นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต ..... *Attaporn Johnjamras*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *Chumphorn Pachusanond*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบคุณบิดา-มารดา และคณาจารย์ทุกท่านที่เคยอบรม
และสั่งสอนวิชาความรู้ ตลอดจนการดำเนินชีวิตในสังคมให้แก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ รศ.ดร. ชุมพร บัจจุสานนท์ อาจารย์ประจำคณะ
นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
โดยการสละ เวลาอันมีค่าพร้อมกับให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ดีขึ้น
กว่าเดิมเป็นอย่างมาก

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ รศ.ดร. ประสิทธิ์ ไขว้โลกุล หัวหน้าภาควิชา
นิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผศ. สุมานิต เกิดสมเกียรติ
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รศ.ดร. สุรเกียรติ์ เสถียรไทย และ รศ.
วิจิต มั่นตราภรณ์ ที่ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง และเพิ่มเติมเนื้อหาวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. วิสูตร คุ้ยานนท์ ผู้อำนวยการ
กองสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ ที่กรุณาให้
แนวความคิดเกี่ยวกับหลัก *clausula rebus sic stantibus* จนทำให้ผู้
เขียนสามารถเสนอเป็นบทวิเคราะห์เชิงวิชาการได้

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณอรณพ บรูณาเศรษฐ ข้าราชการกองสนธิสัญญา
กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศที่ช่วยเหลือเรื่องข้อมูลเป็น
อย่างดี

อรรถพร จรจรัส

10 พฤษภาคม 2534

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ฅ
บทที่	
บทนำ	1
1. ทางปฏิบัติของไทยในการแก้ไข เปลี่ยนแปลงสนธิสัญญา โดยไม่อาศัยข้อบทของสนธิสัญญา	15
1.1 ทางปฏิบัติของไทยในการแก้ไข (amendment) หรือยกเลิก (abrogation) สนธิสัญญาทวิภาคี (bilateral treaties) โดยไม่อาศัยข้อบทของสนธิสัญญา : โดยความตกลงระหว่างคู่ภาคี	15
1.1.1 การแก้ไขหรือยกเลิกสนธิสัญญาทวิภาคีของไทย โดยหลักทางปฏิบัติต่อมาของคู่ภาคี (subsequent conduct).....	16
1.1.2 การแก้ไขหรือยกเลิกสนธิสัญญาทวิภาคีของไทย โดยการเจรจาระหว่างคู่ภาคี	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

1.2	ทางปฏิบัติของไทยในการแก้ไขหรือยกเลิกสนธิสัญญาพหุภาคี (multilateral treaties) โดยไม่อาศัยข้อบของ สนธิสัญญา : โดยความตกลงระหว่างภาคี	48
1.3	ทางปฏิบัติของไทยในการแก้ไขหรือยกเลิกสนธิสัญญา โดยการกระทำฝ่ายเดียว : โดยอาศัยหลักกฎหมาย ระหว่างประเทศ	50
1.3.1	กรณีการใช้หลัก "อำนาจของฝ่ายที่ชนะสงคราม" (debellatio)	50
1.3.2	กรณีการใช้หลัก "clausula rebus sic stantibus" ตามแนวความคิดเดิม	51
1.3.3	กรณีการใช้หลัก "clausula rebus sic stantibus" ตามแนวความคิดใหม่	56
1.4	ทางปฏิบัติของไทยในการแก้ไขหรือยกเลิกสนธิสัญญา โดยการกระทำฝ่ายเดียว : โดยผลการ (arbitrary)	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

2. ทางปฏิบัติของไทยในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญา โดยอาศัยข้อบทของสนธิสัญญา	67
2.1 ทางปฏิบัติของไทยในการแก้ไขหรือยกเลิกสนธิสัญญาทวิภาคี โดยอาศัยข้อบทของสนธิสัญญา	70
2.1.1 ทางปฏิบัติของไทยในการแก้ไขหรือยกเลิก สนธิสัญญาทวิภาคีที่มีลักษณะ เป็นการร่วมมือ ระหว่างประเทศ	76
2.1.2 ทางปฏิบัติของไทยในการแก้ไขหรือยกเลิก สนธิสัญญาทวิภาคีสำหรับสนธิสัญญาเกี่ยวกับ เขตแดน	81
2.1.3 ทางปฏิบัติของไทยในการแก้ไขหรือยกเลิก สนธิสัญญาทวิภาคีที่มีลักษณะ เป็นสัญญา (treaty contract)	85
2.2 ทางปฏิบัติของไทยในการแก้ไขหรือยกเลิกสนธิสัญญาพหุภาคี โดยอาศัยข้อบทของสนธิสัญญา	85
2.2.1 ทางปฏิบัติของไทยในการแก้ไขหรือยกเลิก สนธิสัญญาพหุภาคีที่มีลักษณะสากล (universal)	86

2.2.2	ทางปฏิบัติของไทยในการแก้ไขหรือยกเลิก สนธิสัญญาพหุภาคีที่มีลักษณะ เป็นการประมวล หลักกฎหมายระหว่างประเทศ (law- making treaties)	96
2.3	ขั้นตอนของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาของไทย ในปัจจุบัน	101
2.3.1	ผู้มีอำนาจในการทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลง สนธิสัญญาของไทย	105
2.3.2	การดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาใน ระดับทางปฏิบัติในประเทศของไทย	112
2.3.2.1	การริเริ่ม (initiative) ในการ แก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาของไทย ที่มาจากระดับผู้กำหนดนโยบาย	115
2.3.2.2	การริเริ่มในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิ สัญญาของไทยที่มาจากระดับเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบ	116

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

2.3.3 การดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาใน ระดับทางปฏิบัติระหว่างประเทศโดยวิถีทาง การทูตของไทย	117
2.3.3.1 การดำเนินการขึ้นเจรจาระหว่างประเทศ เพื่อการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสนธิสัญญาของ ไทยตามวิถีทางการทูต	118
2.3.3.2 การแสดงเจตนาในชั้นเด็ดขาดที่จะ ปฏิบัติตามพันธกรณีในสนธิสัญญาฉบับใหม่ โดยการลงนามขั้นสุดท้าย	120
2.3.3.3 การแสดงเจตนาในชั้นเด็ดขาดที่จะ ปฏิบัติตามพันธกรณีในสนธิสัญญาฉบับใหม่ โดยการให้สัตยาบัน (ratification)	123
3. สรุปและเสนอแนะ	126
บรรณานุกรม	133
ภาคผนวก	153
ประวัติผู้เขียน	214